

Izjava o prihodnosti gorskih območij Slovenije, podpora trajnostnemu razvoju in uveljavljanju skromnosti v gorniškem turizmu

Izhajajoč¹ iz:

- naravnih in družbenih značilnosti gorskih območij (v nadaljevanju: gore) Slovenije,
- zahtevnih življenjskih razmer in prilagoditev nanje ter občutljivosti in ranljivosti gora,
- skrbi za biotsko raznovrstnost, ohranjanje narave, prilagajanje ter blaženje podnebnih sprememb,
- odgovornosti vseh za čisto pitno vodo,
- zgodovinskega razvoja gorništva² in gorniškega turizma,
- ohranjanja kulturne dediščine, kmetijske rabe tal in souporabe gora,
- vloge in pomena Triglavskega narodnega parka ter primerov dobrih praks iz tujih zavarovanih območij,
- dosedanjega kakovostnega samoomejevanja planinske organizacije,
- mednarodnih dokumentov in sprejetih zavez, kot so Alpska konvencija, priporočila Svetovne zveze za varstvo narave (IUCN) ter Tirolska deklaracija o dobri praksi v gorskih športih,
- Častnega kodeksa slovenskih planincev,
- vloge civilne družbe, ki si s svojim delovanjem prizadeva za dobrobit skupnosti v celoti in
- načina kakovostnega izvajanja gorniške dejavnosti v gorah, ki v vsem poudarja razlike med dolino in vrhom,

z jasnim in iskrenim namenom preprečiti, da bi naraščajoče število obiskovalcev, širjenje urbanizacije, številni negativni vplivi ter potrošništvo negativno in nepovratno spremenili gore,

z odločnim pričakovanjem po spremenjeni prostorski, prometni, okoljski, turistični in kmetijski politiki, ki bo gore prepoznala kot pomemben vir kakovostnega življenja sedanje in prihodnjih generacij prebivalcev in prebivalcev,

CIPRA Slovenije, društvo za varstvo Alp poziva zlasti planinsko organizacijo (Planinsko zvezo Slovenije, planinska društva ter njihove člane), pa tudi druge (raziskovalce, strokovnjake, obiskovalce in ljubitelje gora),

da pristopijo k **Izjavi o prihodnosti gorskih območij Slovenije**, podpora trajnostnemu razvoju in uveljavljanju skromnosti v gorniškem turizmu.

¹ Izjava je po svojih stališčih moralistična, po namenih politična in po izrazu oblastna. Izjava stopa v konflikt s sedanjostjo, ki ga želi pomiriti. V konfliktu je izjava izbrala stran in ga izostri. Izjava pojasni preteklost (spomnimo se na razmerje med Slovenskim planinskim društvom in Turistovskim klubom Skala) in s tem spoznanjem nakaže prihodnost. Z izjavo segamo po orodjih, ki niso lastna civilni družbi. Tega nam ne bi bilo treba, če bi zadostovalo spoznanje, dialog s spoznanjem in odločitev za oboje. *Sapere aude!* (*»Drzniti si biti moder!«*)

² Gorništvo je sopomenka planinstvu in ga v tej izjavi razumemo kot športno, gospodarsko, raziskovalno, naravovarstveno, zaščitno-reševalno, humanitarno in kulturno dejavnost, povezana z gorsko naravo. Enako torej, kot je zapisano v statutu PZS.

Zavedajoč se:

- da so naravna, kulturna in duhovna dediščina pomembne prvine uresničevanja gorništva in je spoznavanje, raziskovanje in doživljanje narave sestavni del kakovostne izvedbe gorništva,
- da so hoja, plezanje, turno smučanje (in povezane oblike gibanja), ob jasnem zavedanju njihovega negativnega vpliva, najbolj razširjene oblike gibanja v gorah, s katero se lahko iz najrazličnejših motivov ukvarjamo (v prostem času) vse leto, sami ali v (organizirani in vodeni) skupini,
- da je gorništvo med najcenejšimi in najbolj dostopnimi dejavnostmi na prostem (z njo je mogoče začeti v katerem koli življenjskem obdobju, hodijo lahko tudi tisti, ki se sicer nikoli niso ukvarjali s športom ali sploh nimajo priložnosti, da bi se ukvarjali z njim), na voljo nam je v vseh življenjskih obdobjih (od zgodnjega otroštva do visoke starosti) in je primerna družinska športna zvrst,
- je gorništvo del identitete nacije in kulturnega prostora v zamejstvu, zdomstvu in izseljenstvu,
- da gorniško usposobljeni obiskovalci gora vstopajo v ta svet spoštljivo, odgovorno in zavedajoč se lastnih omejitev in sprejemajo tveganje,
- da so gorski reševalci prostovoljci in da množičen obisk sili reševalce v stalno delo na meji lastnih zmožnosti pri čemer se pri obiskovalcih izmika zavedanje, da je varnost v gorah predpogoj za vse dejavnosti,

- da »zeleni turizem« pomeni hitro in učinkovito zmanjšanje ogljičnega odtisa z uporabo javnega prevoza in ekološko bolj prijaznih prevoznih sredstev, gradnjo (in kakovostno prenovu) energetske učinkovitih obstoječih nastanitev planinskih koč (v nadaljevanju: koče), zmanjšanje onesnaževanja in količine odpadne vode ter prsti, količine odpadkov in nenehno skrb za ohranjanje narave,
- da »zeleni turizem« vključuje gospodarstvo, ki konkurenčnost turističnih krajev ter ponudnikov turističnih storitev oblikuje ne zgolj v interesu dobičkonosnega trga, temveč z ustvarjanjem višje dodane vrednosti vseh deležnikov v daljšem časovnem obdobju,
- da »zeleni turizem« povezuje, vključuje in upošteva vse interese lokalne skupnosti, lastnikov in uporabnikov pokrajinskih storitev gora,

- da gorniški turizem, kot del gorskega turizma, nima sezone in rabi gorniško infrastrukturo (planinske poti (v nadaljevanju: poti), koče, gorsko vodništvo in informacije o gorništvu) vse leto,
- ta infrastruktura, ki je drugačna od podobne infrastrukture drugod v Alpah, je zaradi manjše urbaniziranosti v preteklosti, konkurenčna prednost (zlasti z vidika tujih obiskovalcev gora),
- da množičen potrošniški turizem predstavlja grožnjo trajnostnemu razvoju gora, zato je treba ustaviti nadaljnji razvoj turističnih produktov, ki bi imeli za posledico še več obiska domačih in tujih obiskovalcev ter posledično povečanje turističnih nastanitev in podporne infrastrukture,

- da je medijska podoba ter sporočilnost družbenih omrežij o gorah kot kraljestvu svobode varljiva, saj zakriva skrb za varnost v gorah, potrošniško in ne trajnostno plat dogajanja,
- da zmanjševanje razlik med dolino in vrhom³, kot prikriti cilj destinacijskega produkta pohodništvo, ne pride v poštev; gorništvo te razlike poudarja in se iz njih uči,
- da poti, kot rezultat dela prostovoljcev, predstavljajo pomembno kulturno in tehnično dediščino pokrajine, saj so to bile stoletja in tisočletja edine uhojene poti namenjene prebivalstvu, danes pa gre za organsko vez koč in vrha z dolino,
- da morajo biti poti, za katere kot prostovoljci skrbijo markacisti, urejene in redno vzdrževane (v skladu s standardi) in morajo predstavljati najmanjšo mero tveganja za obiskovalce,
- da novih poti, zlasti ferat, ne gradimo in ne označujemo s pohodniškimi oznakami,
- da nujno potrebne, nove gozdne vlake, oskrbovalni kolovozi in gozdne ceste za svoj potek ne izbirajo obstoječih poti,
- da vrhovi gora ostajajo brez vsakršnih obeležij, tudi nezahtevnih in enostavnih objektov,
- da gorniški turizem od dnevnega gosta koč zahteva, da se scela prilagodi skromnosti in preprostosti ponudbe, ki izhaja iz narave gora,
- da je v kočah, zlasti nad gozdno mejo, treba zniževati raven ponudbe, saj je koč zavetišče, ki ima samo osnovne, nujne, a kakovostne storitve,
- da ima dejanski status planinske koč lahko le koč, ki ni vse leto enostavno dostopna po oskrbnem kolovozu, cesti ali z žičnico za osebni promet, je v društveni lasti in deluje na nepridobiten način s ciljem ničelne rasti (zmanjšati je treba obseg sive ekonomije, dela na črno in korupcijskega tveganja v upravljanju koč); takšna koč naj bo oproščena plačila davka na dodano vrednost,
- da ostale koč – planinske gostilne, navkljub pridobitnemu delovanju, svojo dejavnost v čim večji meri prilagodijo standardom gorniškega (in ne pohodniškega) turizma,
- da koč z objavo prehranske ponudbe (v celoti, na svoji spletni strani), zmanjšuje razkorak med pričakovanji obiskovalcev in dejansko ponudbo, da postrežbo prilagodi taktiki/časovnici kakovostne izvedbe gorniškega izleta ali ture ter časovno omeji na nekaj ur (storitve naj bodo v čim večji meri samopostrežne), kar zahteva manj strežnega oseba in zmanjšuje njihov stres ter delovne obremenitve preko delovnega časa,
- da morata hrana in pijača služiti okrepčilu obiskovalcev, njuna priprava pa naj z vidika porabe vode, energije in odpadkov čim bolj razbremeni koč, ne pa razvoju gurmanskih užitkov, ekskluzivnosti ponudbe in s tem povezano samo promocijo planinske gostilne,
- da morajo vsi, ki želijo spati v koči, spanje v naprej rezervirati v enotnem informacijskem sistemu, ki ga zagotovi turistično gospodarstvo,

³ Gre za proces prikrite urbanizacije, urbane »revitalizacije«, ali bolje gentrifikacije, to je nadomeščanje enega družbenega, vrednostnega sloja (gorništvo) z drugim (pohodništvo).

- da oskrba koč sledi kratki prehranski poti živil ter trajnostnim oblikam dostave,
- da je dovoljena le prenova koč, ne pa širitev prenočitvenih zmogljivosti ali gradnja novih objektov ter širjenje oskrbe z vodo, če izboljšuje energetska učinkovitost, zmanjšuje vpliv na naravo in s tem dosega nizko ali razogljičeno poslovanje,
- da mora imeti vsaka koča kakovostno (v skladu s predpisi) delujočo čistilno napravo,

- da ima javni promet povsod prednost pred individualnim prometom, ta pa ne sme segati do vrat koč,
- da gore ostajajo odprt prostor, zato se peš obisk dolin za dnevne obiskovalce ne sme omejevati, treba pa ga je s pomočjo digitalizacije razpršiti v prostoru in času, s pozitivno diskriminacijo obiskovalcev visokogorja pa dati prednost večdnevni obisku, gorniški usposobljenosti in kakovostni množičnosti,
- da ima gornik, ki ima rezervirano spanje v koči, prednost na plačljivem parkirišču v dolini – namesto parkirnine za dva dni, plača zgolj za en dan,
- da je ponudba koč prilagojena dolgohodnemu, večdnevni obiskovalcu gora,
- da je obiskovalcu (novincu), ki na vsem lepem zapusti dolino, na voljo gorski vodnik ali obnovljene pohodniške poti do nekdanjih opuščanih planin pod gozdno mejo in do izbranih koč,
- da se posamezniki, zlasti pa organizirane in vodene skupine dosledno izogibajo mirnim območjem ter spoštujejo režime zavarovanih območij,
- da se v javnosti ne vzpodbuja in ne poroča o rekordnih in ekstremnih dosežkih v gorah,

- da stalna navzočnost in nadzor inšpektorjev ter takojšnje ukrepanje pomenita skrb za trajnostni razvoj, k čemer s svojim ozaveševalnim delom lahko pripomorejo tudi usposobljeni prostovoljci,
- da mora država planinske organizacije vključevati v oblastne postopke ob načrtovanih posegih različnih deležnikov v gorski svet,

- krepiti pomen obstoječih zavarovanih gora,
- je treba nadaljevati z aktivnostmi za ustanovitev regijskih parkov na območju Karavank in Kamniško-Savinjskih Alp in
- pripraviti ter uskladiti celostno pravno varstvo (zakoni in podzakonski akti) v podporo trajnostnemu razvoju gora.